

Lieta C-536/22

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2022. gada 10. augusts

Iesniedzējtiesa:

Landgericht Ravensburg (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2022. gada 8. augusts

Prasītāji:

MW

CY

Atbildētāja:

VR Bank Ravensburg-Weingarten eG

Pamatlietas priekšmets

Prasība atmaksāt kompensāciju par tāda aizdevuma pirmstermiņa atmaksu, kurš izsniegts uz patērētāja kredītešanas pamata

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību normu interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai jēdziens “taisnīga un objektīva kompensācija par iespējamām izmaksām, kas tieši saistītas ar pirmstermiņa atmaksu” Direktīvas 2014/17/ES 25. panta 3. punktā ir jāinterpretē tādējādi, ka kompensācija aptver arī kreditora negūto peļņu, it īpaši pirmstermiņa atmaksas rezultātā nesaņemtos turpmākos procentu maksājumus?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

Vai Savienības tiesību normās un konkrēti Direktīvas 2014/17/ES 25. panta 3. punktā ir ietvertas prasības, kuras jāņem vērā, aprēķinot negūto peļņu, un kuras attiecas uz ienākumiem, kas būtu gūti, atkārtoti ieguldot pirms termiņa atmaksātu kredītu, kurš patērētājam izsniegts saistībā ar nekustamo īpašumu, un attiecīgi kādas ir šīs prasības?

It īpaši:

- a) Vai valsts tiesiskajā regulējumā attiecībā uz aprēķinu ir jāņem vērā, kādā veidā kreditors faktiski izmanto pirms termiņa atmaksāto summu?
  - b) Vai valsts tiesiskajā regulējumā var paredzēt kreditoram iespēju kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu aprēķināt, pamatojoties uz fiktīvu atkārtotu ieguldījumu drošos kapitāla tirgus instrumentos ar atbilstošu darbības laiku (tā sauktā aktīva un pasīva metode)?
- 3) Vai Direktīvas 2014/17/ES 25. pants ir piemērojams arī situācijai, kad patērētājs patērētāja kredītēšanas līgumu, kas noslēgts saistībā ar nekustamo īpašumu, izbeidz, pamatojoties uz valsts likumdevēja paredzētām tiesībām izbeigt līgumu, pirms viņš kreditoram veic kredīta pirmstermiņa atmaksu?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/17/ES (2014. gada 4. februāris) par patērētāju kredītlīgumiem saistībā ar mājokļa nekustamo īpašumu un ar ko groza Direktīvas 2008/48/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV 2014, L 60, 34. lpp.), 25. panta 3. punkts

Atbilstošās valsts tiesību normas

Bürgerliches Gesetzbuch [Vācijas Civilkodekss] (turpmāk tekstā – “Civilkodekss”), konkrēti – 252. pants, 490. panta 2. punkts, 500. panta 2. punkts, 502. un 812. pants

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 2019. gada 11. janvārī prasītāji ar atbildētāju noslēdza patērētāja kredītēšanas līgumu saistībā ar nekustamo īpašumu (turpmāk tekstā – “kredītlīgums”) par neto aizdevuma summu 236 000,00 EUR, lai iegādātos izīrētu dzīvokļa īpašumu. Atbilstoši kredītlīgumam aizņēmuma likme ir fiksēta līdz 2029. gada 30. janvārim.

- 2 Kredītīgumā ir norādīts, ka fiksētās aizņēmuma likmes periodā aizņēmējs savas saistības pirms termiņa var pilnībā vai daļēji izpildīt tikai tad, ja viņam ir leģitīmas intereses.
- 3 Saskaņā ar kredītīgumu aizdevuma pirmstermiņa atmaksas gadījumā ir jāmaksā kompensācija par pirmstermiņa atmaksu. Šajā ziņā kredītīgumā ir noteikts, ka ir jākompensē bankai zaudējumi, kas tai nodarīti pirmstermiņa atmaksas rezultātā. Kredītīgumā vēl arī ir paredzēts, ka šo zaudējumu aprēķināšanai ir jāizmanto aktīva un pasīva metode, ko par pieņemamu ir atzinusi *Bundesgerichtshof* [Federālā augstākā tiesa] (Vācija), un kas paredz, ka līdzekļus, kas atmaksas rezultātā kļuvuši pieejami, atbilstoši darbības laikam iegulda hipotekārās ķīlu zīmēs. Veicot šo aprēķinu, tostarp, ir jāņem vērā likmes samazināšanās dēļ radušies zaudējumi kā finansiāli nelabvēlīgs apstāklis, kas iestājies aizdevuma pirmstermiņa atmaksas rezultātā, t.i., starpība starp līgumā noteikto likmi un to hipotekāro ķīlu zīmju ienesīgumu, kuru darbības laiks atbilst atlikušajam pirmstermiņa atmaksājāmā aizdevuma darbības laikam. Turklāt saskaņā ar kredītīgumu ir jāmaksā taisnīga atlīdzība par administratīvo resursu izmantošanu, kas saistīta ar aizdevuma pirmstermiņa atmaksu.
- 4 Ar 2020. gada 19. maija pārdevuma līgumu prasītāji pārdeva izīrēto nekustamo īpašumu par pirkuma cenu 255 000,00 EUR. Prasītāju, līgumkareivi, dienesta vadītājs pārcēla uz citu vietu. Prasītāji izbeidza kredītīgumu ar 2020. gada 30. jūniju. Atbildētāja ar 2020. gada 9. jūnija vēstuli paziņoja prasītājiem, ka par 2020. gada 30. jūnijā veiktu aizdevuma pirmstermiņa atmaksu tā pieprasa kompensāciju 27 614,17 EUR apmērā. Prasītāji samaksāja prasīto kompensāciju.
- 5 Ar 2021. gada 19. aprīļa vēstuli prasītāji pieprasīja atbildētājai atmaksāt kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu un, ceļot šo prasību, izvirza prasījumu par attiecīgās summas atmaksāšanu.
- 6 Prasītāji uzskata, ka atbildētājai neesot bijušas tiesības saņemt kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu, jo kredītīgumā neesot ietverta pietiekama informācija tostarp par kārtību, kādā tiek aprēķināta kompensācija par pirmstermiņa atmaksu. Turklāt no Direktīvas 2014/17 izrietot, ka kompensācija par pirmstermiņa atmaksu varot būt tikai faktiski radušos izmaksu kompensācija un tā nevarot attiekties uz aizdevēja nesāņemtiem procentiem un attiecīgi negūto peļņu. Prasītāji par nepieņemamu uzskata arī hipotētisku aprēķinu, pamatojoties uz finanšu matemātiskām formulām.
- 7 Atbildētāja uzskata, ka līgumā ir pietiekamā apjomā norādīta visa normatīvajos aktos prasītā informācija. Pieprasītās kompensācijas sakarā atbildētāja atsauca uz *Bundesgerichtshof* pastāvīgo judikatūru, kas paredz, ka kredīta ar nodrošinājuma tiesībām uz nekustamo īpašumu pamatotas pirmstermiņa atmaksas gadījumā kreditoram ir tiesības saņemt atlīdzību par zaudējumiem, kas ir tieši saistīti ar pirmstermiņa atmaksu, ja aizņēmējs kredīta atmaksas brīdī procentus maksā atbilstoši fiksētai aizņēmuma likmei. Piešķirot aizņēmumu, bankām parasti bija

sevi jārefinansē un tās no savas puses uzņēmās ilgtermiņa saistības ar refinansētāju.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 8 Pamatlietas izlemšanā būtiska nozīme ir tam, vai prasītājiem ir tiesības saskaņā ar Civilkodeksa 812. pantu (kas nosaka tiesības uz atprasījumu no netaisnas iedzīvošanās) saņemt atpakaļ samaksāto kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu. Tā tas būtu gadījumā, ja atbildētājam nebūtu bijušas tiesības uz kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu.

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

- 9 Atbildētājas tiesības saņemt kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu varētu izrietēt no Civilkodeksa 502. panta 1. punkta. Tomēr, ja attiecīgais noteikums ar Savienības tiesību normām, it īpaši ar Direktīvas 2014/17 25. panta 3. punktu, nebūtu saderīgs tiktāl, ciktāl kreditoram kā kompensācija par pirmstermiņa atmaksu ir paredzēta zaudējumu atlīdzība pilnā apmērā, ieskaitot negūto peļņu, atbildētājam nebūtu tiesību uz negūto peļņu. Tiktāl prasība atmaksāt kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu būtu jāapmierina.
- 10 Civilkodeksa 252. pantā ir paredzēts, ka kompensējamie zaudējumi aptver arī negūto peļņu.
- 11 Saskaņā ar [Civilkodeksa] 500. panta 2. punktu aizņēmējs savas saistības, kas izriet no patērētāja kredīšanas līguma, pilnībā vai daļēji var izpildīt jebkurā laikā pirms kredītlīgumā noteiktā termiņa (pirmais teikums). Ja tas ir patērētāja kredīšanas līgums, kam ir noteikta fiksēta aizņēmuma likme, tās darbības laikā saistību pirmstermiņa izpilde tomēr ir iespējama tikai tad, ja aizņēmējam ir leģitīmas intereses (otrais teikums).
- 12 Atbilstoši Civilkodeksa 502. panta 1. punktam kredīta pirmstermiņa atmaksas gadījumā aizdevējam ir tiesības saņemt “taisnīgu kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu”. Kopš Direktīvas 2014/17 transponēšanas Vācijas tiesībās šo noteikumu piemēro arī patērētāju kredīšanas līgumiem saistībā ar nekustamo īpašumu. Tomēr Civilkodeksa 502. pantā nav definēts, kas precīzi ir jāsaprot ar taisnīgu kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu.
- 13 Vācijas likumdevējs ir atturējies skaidri transponēt Direktīvas 2014/17 25. panta 3. punkta pirmajā un otrajā teikumā ietvertās prasības, ka var tikt pieprasīta tikai “objektīva” kompensācija un ka kompensācijas apmērs nedrīkst “[pārsniegt] kreditora finansiālo zaudējumu”.
- 14 Valsts judikatūrā tiek uzskatīts, ka kreditora zaudējumi joprojām ir jānosaka saskaņā ar Civilkodeksa 502. panta 1. punktu atbilstoši zaudējumu atlīdzības principiem, tāpēc arī pēc Direktīvas 2014/17 transponēšanas kreditora nesaņemtie procenti saskaņā ar Civilkodeksa 252. pantu ir kompensējami kā negūtā peļņa.

- 15 Iesniedzējtiesa uzskata, ka no Direktīvas 2014/17 25. panta formulējuma un struktūras izriet dažādas norādes attiecībā uz interpretāciju.
- 16 Saskaņā ar Direktīvas 2014/17 25. panta 1. punkta otro teikumu dalībvalstis nodrošina, ka pirmstermiņa atmaksas gadījumos patērētājam ir tiesības uz kredīta kopējo izmaksu patērētājam samazinājumu, šādam samazinājumam sastāvot no procentiem un izmaksām par līguma atlikušo darbības laiku. Ar to varētu būt domāts, ka procenti un izmaksas par līguma atlikušo darbības laiku nav jāmaksā.
- 17 Pretarguments to procentu vērā ņemšanai, kuri būtu jāmaksā, ja pirmstermiņa atmaksa nenotiktu, ir arī tāds, ka saskaņā ar Direktīvas 2014/17 25. panta 3. punkta pirmo teikumu var prasīt kompensēt tikai tās izmaksas, kas *tieši* saistītas ar kredīta pirmstermiņa atmaksu. Pastāv šaubas par to, vai ar to ir jāsaprot procenti, kas būtu jāmaksā tikai tad, ja pirmstermiņa atmaksa nenotiktu.
- 18 Turklāt procentu ņemšanu vērā varētu nepieļaut arī Direktīvas 2014/17 25. panta 3. punkta pirmajā teikumā ietvertais ierobežojošais formulējums “par *iespējamām* izmaksām” (direktīvas 66. apsvērumā ir atrodams līdzīgs ierobežojums – “*iespējamās* izmaksas”). Tā tas ir tādēļ, ka pirmstermiņa atmaksas gadījumā kreditors noteikti – nevis tikai *iespējams* – nesāņem turpmākos procentu maksājumus.

Par otro prejudiciālo jautājumu

- 19 Ja Savienības tiesību normas, it īpaši Direktīvas 2014/17 25. panta 3. punkts, gan pieļauj bankas tiesības uz zaudējumu atlīdzību pilnā apmērā, ieskaitot negūto peļņu, kā tas ir noteikts Civilkodeksa 502. panta 1. punktā, bet tās nav saderīgas ar valsts judikatūrā apstiprināto metodi iepriekš minēto zaudējumu atlīdzības aprēķināšanai, prasība tomēr būtu jāapmierina, jo tiesības saņemt kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu atbilstoši Civilkodeksa 502. panta 2. punkta 2) apakšpunktam nepastāv, ja, slēdzot līgumu, patērētājam nav paziņota piemērojamā aprēķināšanas metode. Civilkodeksa 502. panta 2. punkta 2) apakšpunktā ir paredzēts, ka tiesības uz kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu nepastāv, ja “līgumā ir nepietiekama informācija par līguma darbības laiku, par aizņēmēja tiesībām izbeigt līgumu vai par kompensācijas par pirmstermiņa atmaksu aprēķināšanu”. Izskatāmajā lietā atbildētāja ir paziņojusi prasītājiem tikai par aprēķināšanu atbilstoši tā sauktajai aktīva un pasīva metodei. Līdz ar to atbildētāja nevarētu ar atpakaļejošu spēku aprēķināt savus zaudējumus, izmantojot citu metodi.
- 20 Iesniedzējtiesas ieskatā no Direktīvas 2014/17 25. panta izriet dažādas pieejas kompensācijas par pirmstermiņa atmaksu aprēķināšanai.
- 21 Direktīvas 2014/17 25. panta 3. punkta pirmajā teikumā ietvertā “objektīvas” kompensācijas prasība liecina par to, ka aprēķinā var ņemt vērā tikai konkrētas faktiskās izmaksas. Tādēļ fiktīvs aprēķins, izmantojot finanšu matemātiskās vai statistiskās vērtības, varētu būt nepieņemams. Par to varētu liecināt arī

formulējums “ja tā ir pamatota”, kas izmantots Direktīvas 2014/17 25. panta 3. punkta pirmajā teikumā, it īpaši, ja šī piebilde angļu valodas (“*objective compensation, where justified*”) un franču valodas (“*objective, lorsque cela s’avère justifié*”) versijā attiecas uz objektivitātes prasību.

- 22 Turpretim par labu arī fiktīvu zaudējumu atlīdzināmībai liecina Direktīvas 2014/17 25. panta 4. punkta otrā teikuma formulējums. Atbilstoši tam aizņēmējam nodotajā informācijā “aprēķina ietekmi, ko [...] rada viņa saistību izpilde pirms kredītlīguma termiņa beigām, un skaidri izklāsta visus izmantotos pieņēmumus. Visi izmantotie pieņēmumi ir samērīgi un pamatoti.” No šā formulējuma varētu secināt, ka kompensācija aptver arī tādus faktoros, ko var noskaidrot ar pieņēmumu palīdzību.

Par trešo prejudiciālo jautājumu

- 23 Atbildētājas tiesības uz kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu varētu izrietēt arī no Civilkodeksa 490. panta 2. punkta trešā teikuma, jo prasītāji ne tikai ir veikuši kredīta pirmstermiņa atmaksu, bet turklāt vēl arī pirms tam ir paziņojuši par līguma izbeigšanu. Ja atbilde uz trešo prejudiciālo jautājumu ir noliedzoša, atbildētājai būtu tiesības uz negūto peļņu. Turpretim, ja atbilde uz trešo prejudiciālo jautājumu būtu apstiprinoša, Civilkodeksa 490. panta 2. punkta interpretācijas gaitā rastos tie paši jautājumi kā, piemērojot Civilkodeksa 502. panta 1. punktu (pirmais un otrais prejudiciālais jautājums).
- 24 Civilkodeksa 490. panta 2. punktā ir paredzēts, ka kredītlīgumu, kuram ir noteikta fiksēta aizņēmuma likme un uz kura pamata izsniegtais aizdevums, tostarp, ir nodrošināts ar nekustamo īpašumu, aizņēmējs pirms noteiktā termiņa var izbeigt tad, ja to ļauj viņa “legitīmās intereses” (pirmais teikums). Šādas intereses konkrēti ir tad, ja aizņēmējam ir vajadzība citādi izmantot aizņēmuma nodrošināšanai iekļāto lietu (otrais teikums). Aizņēmējs kompensē aizdevējam tos zaudējumus, kas pēdējam rodas līguma pirmstermiņa izbeigšanas rezultātā (trešais teikums). *Bundesgerichtshof* pastāvīgajā judikatūrā ir noteikts, ka, aprēķinot šo kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu, piemēro arī zaudējumu atlīdzības principus, tādēļ saskaņā ar Civilkodeksa 252. pantu ir jākompensē arī negūtā peļņa.
- 25 Valsts tiesībās nav vienprātības jautājumā par to, vai Civilkodeksa 490. panta 2. punktā paredzētie līguma izbeigšanas nosacījumi ir stingrāki par tiem, kas Civilkodeksa 500. pantā ir noteikti pirmstermiņa atmaksai, un vai Direktīvas 2014/17 25. pants ietekmē arī Civilkodeksa 490. panta interpretāciju. Saskaņā ar dominējošo viedokli, līdz šim, Civilkodeksa 490. panta 2. punkta piemērošanas jomā interpretējot jēdzienu “legitīmās intereses”, ir ticis prasīts, lai pastāvētu saikne ar aizņēmēja ekonomiskās rīcības brīvības ievērošanu tieši saistībā ar aizņēmuma nodrošināšanai izmantoto nekustamo īpašumu. Turpretim, ņemot vērā direktīvai atbilstīgu interpretāciju, tiek prezumēts, ka Civilkodeksa 500. panta kontekstā kredīta pirmstermiņa atmaksu var pamatot arī citas legitīmās intereses (piem., laulības šķiršana vai bezdarbs).

- 26 Iesniedzējtiesas ieskatā vairāki aspekti liecina, ka Direktīvas 2014/17 25. pants ir piemērojams arī tad, ja patērētājs saskaņā ar Civilkodeksa 490. panta 2. punktu izbeidz patērētāja kredītēšanas līgumu, kas noslēgts saistībā ar nekustamo īpašumu, pirms viņš ir veicis kredīta pirmstermiņa atmaksu. Ar Direktīvas 2014/17 25. pantu ir jānodrošina patērētāju tiesību aizsardzības minimālais standarts kredīta pirmstermiņa atmaksas gadījumā. Turklāt nevar būt nozīmes tam, vai pirms šādas atmaksas papildus vēl tiek izmantotas saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu pastāvošas tiesības izbeigt līgumu. Parasti patērētājs nemaz nezina, ka viņa valsts tiesībās attiecībā uz šīm abām situācijām pastāv atšķirīgi noteikumi. Pat zinot par šīm abām iespējām, viņš, iespējams, “drošības pēc” izbeigs attiecīgo līgumu. Ja direktīvu nepiemērotu šīm situācijām, daudzi patērētāji nevarētu izmantot savas tiesības uz aizņēmuma pirmstermiņa atmaksu atbilstoši Direktīvas 2014/17 25. pantam.
- 27 Tā tas būtu īpaši ir tad, ja, atbildot uz pirmo un otro prejudiciālo jautājumu, Tiesa secinātu, ka principi, kas līdz šim ir tikuši piemēroti, lai, pamatojoties uz Civilkodeksa 500. un 502. pantu, aprēķinātu kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu, pilnībā vai daļēji nav saderīgi ar Direktīvas 2014/17 25. pantu. Ja kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu situācijā, kad tiek izmantotas Civilkodeksa 490. panta 2. punktā paredzētās tiesības izbeigt līgumu pirms noteiktā termiņa, aprēķinātu savādāk nekā kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu atbilstoši Civilkodeksa 500. un 502. pantam, tā rezultātā patērētājs, kurš savu [līgumu] izbeidz pirms noteiktā termiņa, iespējams, atrastos nelabvēlīgākā situācijā par patērētāju, kurš savas tiesības uz pirmstermiņa atmaksu izmanto, [iepriekš] neizbeidzot līgumu. Tādēļ šo tiesību mērķis aizsargāt patērētāju tiesības ļauj uzskatīt par nepieciešamu Direktīvas 2014/17 25. pantu piemērot arī situācijā, kad pirms kredīta atmaksas ir ticis paziņots par līguma izbeigšanu.